

Дзітмары і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Год выд. 32-1
№ 7 (1852)
24 студзеня 1964 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ТАБЕ, ВЯЛІКАЯ ХІМІЯ

ЗЕРНЕ СТАНЕ КОЛАСАМ

Нас здзіўляе грандыёзнасць. Размах гіганцкай будовы, новыя гарэды, што ўзнікаюць на пустках, кіламетры стальных шахтаў. Гэта ўсё відэа: чалавек мяняе аблічча вямлі. Газеты пішуць аб працоўным уздыме, аб перадавіках вытворчасці — людзі і інжынеры зразумець як прыходзіць у жыццё дзіўныя суд. Салгорск, Нафтаград, Светлагорск, Гродзенскі азотнакватэры, Гомельскі суперфасфатны...

І часам з-за гэтай грандыёзнасці мы няк выпускаем з поля зроку працу зароджэння — тое самае першае, дзякуючы якому і ўзнікае вялікае.

Першапачатковае, тое, што ідзе наперадзе грандыёзнага — думка вучонага, яго пошук. У нашым жыцці наперадзе — мільярды рублёў асінванню, новых карпусоў заводу, хімізацыі краіны — ідзе роздум вучонага.

Хімія робіць чуды, але тое, што яна адкрыла і чаму мы здзіўляемся — гэта невялікая частка таго вялікага здзіўлення, якім ураціць нававека ў недалёкім будучым гэтая невука. Гэтых будучых хімічных здзіўленняў мы яшчэ не адчуваем. Яны яшчэ вельмі сціпныя, яны яшчэ захаваны ў нетрах лабараторыі, зашыфраваны сумнымі тэхнічнымі тэрмінамі.

«Сіла». Вы чуюце гэты слова — іно пакідае вас абываком. У некалькіх паках аднаго са шматлікіх карпусоў Беларускага політэхнічнага інстытута займаюцца гэтым самым сілаем. Лабараторыя называецца «праблемная шкля». Калі я ішоў сюды, я таксама думаю: а што там можна яшчэ са шкля зрабіць!

Калі я выходзіў вечарам з гэтай лабараторыі, я быў пад уражаннем складанасці праблемы і тых нечаканых новак, практычных вынікаў, што адкрываюць даследаванні, над якімі працуюць вучоныя.

Шкля, наша звычайнае акнонае шкля, тоіць у сабе чуды пераўтварэння, тоіць будучыя, вечныя светлыя гарады, моцныя палотны аўтамагістраляў. А гаспадыням яно праняне посуд, па сваёй трываласці амаль такі ж, як і метал.

Кіраўнік работ кандыдат тэхнічных навук Ларыса Аляксандраўна Жуліна паклала на стол нешта незвычайнае — сіла. Гэта непадобна на шкля, непадобна на камень, на фарфор, кераміку. Гэта новае. Вось тонкая, зялёная, баяла, як цукер, плітка з яго, вось масліны блок, вось ружовае салатніца, вось ізалятар. Злом адлівае матавым цвердым бляскам крэмяна. Ларыса Аляксандраўна праводзіць вострым краем пліткі па шкля. На шкля заставецца драпінка. Гэта мацнейшае за шкля ў некалькі разоў. Гэта не лапаецца пры награванні, не б'ецца кіслотай, добра ізалюе электрык.

— Сілаем можна змяніць бетон. — У электрыкаў увес час б'юцца крохкія шкляныя ванны акумулятараў — яны прасяць: дайце сіла.

— Маларом абрыдаў малавецца ў гарадах на вуліцах б'юцца кубкі, якія паказваюць, дзе ісці пешаходам. Спрабавалі ўжыць керамічную плітку. Яна ломіцца. Сіла вытрымлівае.

— За мяжой паведамляюць: сілаем пакрылі конусы касмічных ракет, ён не плавіцца і пры 1200 градусах.

— Мяркуючы па папярэдніх дзённых, з сілаю можна рабіць вельмі неабходны для сучаснай вытворчасці фільтры.

— Спрабуй змяніць сілаем дэрагія радыётэлы.

Гэта гаворыць не фанатык, не патэнт, які не можа жыць без «завастрання» і гіпербалізацыі. Гэта гаворыць вучоны, які прывівае да дэкладных фармулёвак і які па роду сваёй работы прупускае кожнае паказанне праз сумненне. Уся навука будавана на самых смелых фантастычных здагадках і самых жорсткіх сумненнях, якія адмаўляюць гэтыя здагадкі.

У гісторыі з сілаем усё пачалося з парадокса. Са стагоддзя ў стагоддзе шклявары дамагаліся, каб шкля не крышталізавалася. Крышталізацыя — нашчаснае шкляное прамісловасці. І раптам з'яўляецца недарачная прапанова: патрэба спецыяльнае закрывалівае шкля, тады яно будзе моцнае і небудзе многія іншыя каштоўныя тэхнічныя ўласцівасці. Тое, чаго так старанна пазбягалі, — трэба ўкараніць!

Так, шкля тоіць у сабе шмат нечаканага. — Гэта пачатак усіх даследаванняў. Тут адразу відаць, пры якой тэмпературы з'яўляюцца цэнтры крышталізацыі, калі прыходзіць сама крышталізацыя. Для зароджэння такога цэнтру патрэбны тры ўмовы...

Пейша невялікая спецыфічная лекцыя. Я паспрабую кратак перакласці яе на папулярную мову. Гэта дэлявае параўнанне, але яго нешта тлумачыць: уварэнне крышталі ў шкля і г. з. ператварэнне яго ў сілаем можна параўнаць з кандэсацыяй пары. Для кандэсацыі пары патрэбна «затраўка» — пыл альбо нейкія пэўныя ўмовы, каб з'явіліся найдарэўнейшыя кропелькі. Вакон пэўнае альбо кропелькі з'яўляюцца малекулы вады, працэс ідзе ўсё больш хутка і вольна заміно падождж. Для стварэння падобных цэнтраў у шкля ўводзіць розныя рэчывы — жалеза, золата, магній, плаціну.

Прырода паставіла вучонаму ў цяжкае становішча. Яна іх павяліла (дзіўна нейкі вучоны атрымаў узор сіла) і цяжкае атрымаў матэрыял сіла і будаўнік, і мільянеры, і металургі. А потым прырода награвала ўсё самага наіскладанага. Шкля, калі яна астылае, не ператраўваецца ў сіла, таму, што цэнтры крышталізацыі ўзнікаюць тады, калі шкля ўжо астыла. Шкля, калі яна награвецца, пачынае крышталізавацца пасля фармулёвак і, значыцца, мы не можам ператраўваць крохкі шкляны выраб у моцны сілаем.

— Пачаўся я з ім. Спіраль да тысячы толькі вытрымлівае — паставіў плацінаву. Датчык у нас пасылае электрычны сігнал, патрэба яго захаваць ад знешніх уздзеянняў. А спіраль стварае электрамагнітнае поле, датчык дае няправільныя паказанні. Зрабіў абмотку вакон тугелькаў. Неагул такога тыпу...

Кнігі ў Івана адразу разгортваюцца на пэўныя месца, ён быццам не шукае гэтых схем, якіх быццам самі трапляюцца пад руку.

— Глядзіце, вось тут гаворыцца... — Ен кінуў мяне да сваёй веры. Разам з ім я становіўся фанатыкам шкля. І хутка разам з ім мы сабодна ныралі па глыбінях схем, крышталізацыя, хімічных трохкутніках, «добрых» асновах, тэмпературных рэжымах — ля самой мяжы незведанага.

— Можна здацца: падымаеш, наладзіў чалавек для работы нейкі апарат, які займае толькі куток пакоя. На вошта захапленне, клічкі? Письменник дэдаваецца ад знешняга свецца пры дапамозе органаў пацнуцца — зроку, дытку, слыху. Органы пацнуцца можна ўдасканальваць. Вока мастака бачыць больш, чым во-

— Я шчы сустракаюцца людзі, якія не чытаюць вершаў. Нельга сказаць, што яны не любяць паэзію. Не, яны з прыемнасцю слухаюць вершы па радыё, па тэлебачанні або калі іх чытае сын ці дачка, а самі лічаць несазданым чытаць «сцішкі».

А я, як помню сябе, любы чытаць, любую газету пачынаю чытаць з вершаў. Не таму, што сам іх часам пішу, а таму, што не ўяўляю свайго жыцця без паэзіі, без пэні, без фантазіі, без мары. Калі б не было музыкі і паэзіі, навошта б быў бядавішч чалавек! Таму я заўсёды, як маленькага свята, чакаю чартовага нумара «Полымя». Яно вельмі шчыра аддае свае старонкі паэтам, вядомым і вольным, і самым маладым, якія толькі пачынаюць сваё жыццё ў літаратуры.

Чого ж я, чытач, аматар паэзіі, чакаю ад кожнага новага нумара часопіса, ад кожнага новага верша? Перш за ўсё, нечаканасці, адкрыцця, непаўторнасці думкі і пацнуцца. Я заўсёды спадзяюся, што хтосьці іншы ўбачыў тое, чаго не ўбачыў я, сказаў тое, чаго не змог сказаць ніхто другі.

Нарэшце, я хачу чытаць такія вершы, якіх аўтар не мог не напісаць. Я рвалюся ім, доўга жыць пад іх уражаннем. А часам бывае і крыўднае расчараванне: некаторыя нашы газеты пераборвалі і з усім непатрабавальна стаяцца да вершаў, якія звычайна ў стварэннях Гэта часцей за ўсё папулярнае, нехайна злеплення пераказу зметак, у якіх рыфмуноўца (каторы раз?) «гусі» і «Беларусі», «мр-шыр», «дзяржава—слава». Я перанакананы, што такія «вершы» не ўпрыгожваюць газету, а толькі кампраметуюць тэму, якой яны прысвечаны.

У апошні час там-сям з'яўляюцца так званыя «наватарскія» вершы. Аўтары іх, нават не міргнуўшы, рыфмуноў «лейтанант» і «вайна», «дадому» і «болю», «лопата» і «лётчык». Справа, вядома, не ў рыфмах. Чытач ведае і любіць «вольныя» і б'ючыя вершы, толькі б былі ў іх паэтычныя знаходкі, адкрыцці, тонія наізнанні і шчырыя пацнуцца. У некаторых маладых «наватараў» элементарнае няў-

— Ад пяцісот злучэнняў у мяне засталася толькі чатыры. Іван перабраў пяцьсот розных хімічных злучэнняў, каб наблізіцца да сіла.

Усе гэтыя праблемы цяжкія нават для павярхоўнага ўспрымання. А што можна сказаць пра іх тады, калі падыходзіць да іх не па-дылетантыку, а навукова! Яны ускладняюць у сотні разоў. Мы гаворылі з Іванам і ўвесь час ўпіраліся ў межы недаследаванага. Што ж рабілі вучоныя дзве тысячы гадоў запар! У сваіх глыбінях шкля, як само шкля, знае, там пачынаецца нават ужо не хімія: там — атамная фізіка, электроніка, квантавая механіка... Цяжка мала даследаваць свет. І трэба мець смеласць, ясны розум, напорыстасць, каб увесці ва ўсё гэта. Так даследаваў некалі дзікія пустыні і горы Пржавальскі, так ішоў не сваіх караблях Магелан. У наш век доўгі смелы шлях не абавязкова значае прасторы акіянаў і раўніны кантынентаў. У цяжкае, зманлівае, поўнае дзіўных таямніц падарожжае можна накіравацца, не выходзячы з аднаго пакоя, напрыклад, воль з гэтай, дзе лануе культ шкля. Тут шкля б'юць, шкля ломіць, шкля вараць, шкля вымочаюць пад электронным мікраскопам, даследуюць пры дапамозе рентгенаструктурнага апарата, спрабуюць яго на мікрасвердасць, па паверхні пры награванні. У доўгіх вузкіх керамічных дошчачках, якія нагадваюць шкляныя пеналы, ляжаць шкляныя палачкі і шырыкі — празрыстыя, зялёныя, сінія, і ляжыць сіла — матэрыял, які адлівае жалчужным, перламутравым бляскам. Гэта пачатак усіх пачаткаў. Гэта зароджэнне буйнага заводу. Гэта яшчэ толькі парастак, які толькі падраўвае праз шкляніне. Але наперад, быццам зерне няможа! Яно ведае пра сваю будучыню. Пра сонца, пра дождж, пра цяжкі колас.

— Вось наша перапіска, — калядае тэхнічных навук Мікалай Кандыт Яромленка дастае тоўстыя папкі.

Балахаскі медэлепавіліны завод, Салгорскі калійны камбінат, Ачыскі гліназёмны, металургічны завод... Сотні, тысячы заводу краіны, якія ў адвалы выкідаюць мільёны тон шлаку і перод. І ўсе гэтыя адходы можна ператраўваць у сіла — у ізалятары і сервізы, у шаравыя млыны і радыётэлы. Над гэтым працуюць тут, у «праблемнай шкля» Беларускага політэхнічнага інстытута. Зерне працэсу. Яно стае буйным коласам, які нахіліцца да зямлі ад сваёй важкасці.

У гэтым нумары

БЕЛАРУСКІЯ ВУЧОНЫЯ РАСКРЫВАЮЦЬ ТАЙМНІЦЫ ХІМІІ • ЧЫТАЮЧЫ ПАЭЗІЮ «ПОЛЫМЯ» • ГЕРОІ НЕ ПАМІРАЮЦЬ • РОЗДУМ АБ АДНОЙ КАРЦІНЕ • ОПЕРА ВЫКОНВАЕЦЦА ў НОВАЙ РЭДАКЦЫІ

Гурток выўленчага мастацтва, выўленчая студыя... Прымаў думачы, што працуюць яны на «магатарскі» узроўні, займаюцца «смадэнацыя».

— Але вось пегаварыць з кіраўніком студыі выўленчага мастацтва Дома культуры працоўнага рэзэрву Ул. Гоманавым. Ён сказаў вам, што нава 20 уздэлінаў студыі пасля дзвухгадовага заняткаў паступілі ў Мінскае мастацкае адукацыйнае на мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута, у Ленінградскае спецыялізаванае адукацыйнае, у Беларускае тэатральна-мастацкі інстытут. Зараз у студыі займаецца яшчэ 15 аматараў.

На здымку: Ул. Гоманай (аўтар злева) сярод сваіх выўленцаў.

Фота Ул. КРУКА.

АТЭІСТЫ НАСТУПАЮЦЬ

Тры гады назад на семінары работнікаў культуры нашага раёна зайшоў гаворка аб удзеле бібліятэкараў у прапагандае прыроднаадукацыйна-навуковых і атэістычных ведаў сярод той часткі насельніцтва, якая яшчэ знаходзіцца ў палоне рэлігійна-навуковых забавонаў. Тады ж узнікла думка адкрыць кабінет атэіста, які быў бы цэнтрам метадычнай і практычнай дапамогі для бібліятэчных работнікаў.

З чаго мы пачалі? Спачатку ў чытальнай зале нашай бібліятэкі стварылі куток атэіста: падаралі і расставілі на вітрыне неабходную літаратуру. Разам з актывістамі склалі план атэістычнай работы.

Асабліва папулярнае ў насельніцтва карысталіся вечары пытанняў і адказаў на атэістычныя тэмы і вусныя часопісы. Іх мы праводзілі некалькі.

Хочацца нагадаць наш першы вусны часопіс на тэму «Ад рэлігійнага забавонаў — у свет навукі, розуму і праўды». Першую частку праграмы вечара назвалі «Вы дэдаваеце». Гэтага старонка часопіса расказвала, як савецкая рэвалюцыя абярнула сваяцкія пісанне і догматы царквы. «Вы перанаканецеся» — другая старонка часопіса. Яна знаёміла веруючых з тым, як у наш час чалавек заваўвае і пакарае прыроду. На вечары дэманстравалі вопыты: хімія выкрывае рэлігійныя «чуды». У трэці частку праграмы «Вы ўбачыце» ўдзельнікам вечара паказалі некалькі атэістычных фільмаў.

Глядзельная зала была перапоўнена.

Нашы першыя крокі атрымалі шырокі рэзананс. Ваўднічэй работай атэістаў зацікавілі ў раёне.

Міналі дні, тыдні і месяцы. Наш куток разраганізаваў у раёны кабінет атэіста. Адзіел культуры даў нам асобны пакой. Калектыўнымі намаганнямі ластараліся як мага лепш афарміць яго. Есць у кабінете стонды, бібліятэчныя плакаты, альбомы, выстаўкі. Яны наглядна расказваюць, якую шкоду наносіць чалавечку рэлігійны дурман, пра дасягненні савецкай навукі

і г. д. У асобным альбоме збіраем артыкулы з перыядычнага друку на тэму: «Яны адмовіліся ад рэлігіі».

У кабінете сабраны метадычныя матэрыялы ў дапамогу лектару-атэісту. Бібліятэчны работнік знойдзе тут парады, як правесці канферэнцыйнае чытачоў, тэматычны вечар на антырэлігійныя тэмы, як абсталяваць кутні і кабінеты атэістаў у сельскіх клубах і бібліятэках. Калі хто з культасветработнікаў пакадае правесці ў клубе цыкл лекцый для веруючых, мы можам параць тэматыку лекцый, даць яны рэкамендацыйныя спісы літаратуры і інш.

Работу кабінета ўзначальвае савет, у які ўвайшлі выкладчык матэматыкі І. Ваішнаровіч, аднаазны сакратар раённага таварыства «Веды» В. Бабіч, сакратар камітэта камсамола Е. Бяляеў, выкладчык К. Геаргорыдзе, Л. Зайцава, З. Барысава і іншыя. У плане работы кабінета прадугледжваюцца масавыя мерапрыемствы як у Смаргоні, так і на вёсцы, а таксама семінары, мэта якіх — навучы бібліятэкараў прапагандаваць сярод веруючых атэістычную літаратуру.

Летас, напрыклад, савет кабінета атэістаў разам з раённай бібліятэкай правяў 28 біяграфічных аглядных тэмы: «Праўда аб рэлігіі», «Чалавек і космас», «Атэізм у творчасці беларускіх пісьменнікаў» і іншыя.

За два апошнія гады мы праводзілі каля 20 атэістычных вечараў. На кожным такім вечары прысутнічала 300—350 чалавек.

Да антырэлігійных вечараў рыхтуем наглядныя старонкі. Правадзім біяграфічныя агляды літаратуры, афармлем ніжніны выстаўкі і плакаты, развешваем у горадзе малюныя афішы, разам з членамі вулічнага камітэта разнісю кожнаму веруючаму запрашалыныя білеты.

За тры гады работы кабінета атэістаў заваўваў у Смаргоні вялікую папулярнасць у насельніцтва. Гэта

перш за ўсё адчулі мы, бібліятэкары: многія веруючыя цяпер актывна чытаюць нашы бібліяткі. Пачыналі мы сваю работу, калі бібліятэка выдалава чытачам якіх сотні дзве навукова-папулярных кніг і брашуры, прычым у большасці сваёй гэтую літаратуру браў прапагандасты, лектары, агітары. А ў мінулым годзе было зроблена аўшчэ тры тысячы кнігавыдач атэістычнай і навукова-папулярнай літаратуры.

Можна назваць нямаля рабочых, пенсіанераў, калгаснікаў — старых і сярэдніх веку людзей, якія яшчэ зусім надаўна былі веруючымі, але нашы вечары, сістэматычнае чытанне кніг дапамогу ім вырвацца з рэлігійнага палону. Гэта — пенсінер П. Каравай, медработнік Г. Вмунюк і іншыя.

Работа кабінета атэіста не абмяжоўваецца раённым цэнтрам. І сельскія ўстановы культуры цяпер усё смялей бярэцца за антырэлігійную прапаганду. Добра працуюць гэтыя атэісты, якія групуюцца вакол Залескага і Круцкага сельскіх дамоў культуры.

Поспеху атэістычных вечараў спрыяло выступленні самадзейных артыстаў раённага Дома культуры са спецыяльнай праграмай на антырэлігійную тэматыку.

У атэістычнай прапагандае актывны ўдзел прымае раёнае аддзяленне таварыства «Веды». Звыш 70 лектараў сістэматычна выступаюць з лекцыямі на гэтыя тэмы.

Мы зрабілі, вядома, яшчэ толькі першыя крокі. Работы наперадзе надзвычай многа, асабліва на вёсцы. У Гервяцкім, Міхалішчынскім і Вішнеўскім сельскіх Саветах ёсць яшчэ касцёлы, якія працуюць. Праўда, не так ужо багата ў іх наведвальніцтва. Але іны ёсць, і гэта нас трывожыць і непаконіць. Знаючы кабінет атэістаў, нашы ўстановы культуры, сельскія інтэлігентныя павінны адточаць зброю ваўднічых бязбожнікаў.

Алена БЕНЦІВІЧ, загадчыца Смаргонскага раённай бібліятэкі.

ГАСТРОЛІ ВАХТАНГАУЦАУ

25 снежня ў Мінску, у памяшканні Тэатра оперы і балета, пачынаюцца гастролі Маскоўскага дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сілага акадэмічнага тэатра Імя Яўгена Вахтангава.

Тэатр пакажа «Кухарку» А. Сафранова, «На задаткам дне» Д. Маміна-Сібірава, «Перад заходам сонца» Г. Гаўтмана. Мінчане убачаць М. Астангава, Ю. Барысава, М. Грыценку, Л. Цалкоўскую і іншых вядучых артыстаў тэатра.

Гастролі працягнуцца да 2 лютага.

„ПОЛЫМЯ“. 1963 год. ПАЭЗІЯ

Сяргей ГРАХОЎСКІ

ладога дэбютанта нехта са старэйшых майстроў знаёміў з чытачамі).

Да новага Імя, які і да новага знамага, заўсёды ставіўся з паважанай цікавасцю. Хочацца дэдавацца пра самыя запавятыя вершы моладзі 60-х гадоў, пра жададні і пацнуцца людзей, якім суджана жыць пры камунізме. З такім спадзяваннем адкрываю верш А. Сербантовіча «Сны»:

Пряміяў я ўжо дарогі! На цэпцы і багаты дом. Свае паходныя трыгоў! На агарочык пад анімом!

Пра гэта думаю я многа, Яно спакою не дае... І мне тады на дапамогу Ідучь начыны сны мае.

Прачытаў і расчароваўся, бо ўсё гэта — не толькі з чужога голасу, але і з чужой біяграфіі. Я ведаю, што і аўтар, і яго равенскі жыццё ў інтэрнаце, у палатках на чаліне, захопленыя рамантыкаю маладосці, радасцю жыцця, а ўсе гэтыя гародчыкі і багатыя дамы — выдумка, узятая напарант. У «Снах» лірычны равенскі А. Сербантовіча бачыць, што ў яго «пад барвеннем м'ячужных плечы», што ён «вершыць з мужчынамі стагі», і сумуе, што гэта толькі сны.

Я, чытач, не веру яму. Усё гэта рэмінісцэнцы, усё гэта ўжо знаёма з вершаў людзей, якім і ўзрост, і здароўе замінаюць падстаўляць плечы пад барвенні. У іх скаргах чуваць туга на маладосць, жададні ісці ў нагу з новым пакаленнем. Калі ж дваццацігадовы юнак «пакутуе», што ў яго ачарсцела душа і аслепіла да «сноў» і толькі ў сне «вершыць з мужчынамі стагі», дык вылядае гэта смешна. І хочацца спытаць: «А хто табе не да працаваць разам з тваімі равенскімі?»

Нават і ў гэтым ёсць радасць — Стаяць на адной назе, І на свей глядзель, —

Такая ж аптымізм, такім ж светлым надзеям саргэты вершы Сяргея Дзяржа. Асабліва «Зерне» і «Разгайданы човен, як каласка». Яны сведчаць, якім багачнем моўных фарбаў валодае паэт, якога майстэрства, ланкізму і выразнасці можна дасягнуць, самаадна працуючы над вершам.

Цікавую падборку ў гэтым нумары надрукавала Еўдзія Лось. Яна піша многа. Востра раэгуе на падзеі дня, прагна ўбірае уражанні нашага часу. Многае з убачанага становіцца вершам, хоць не заўсёды раўнацэннымі па сваіх якасцях, але заўсёды шчырым і непасрэдным. І шчырасць, і шчырасць у Е. Лось ідучь ад прамэрынай улюбёнасці ва ўсё, што яе акружае, ад жададні ўсё «Уславіць», усё апавядаваць. Але яна часта спынаецца, і тады замест глыбокіх вершаў з'яўляюцца проста імпрэсіі і замаляўкі.

У ДРУГІМ нумары «Полымя» надрукавана паэма Алеся Бажко «Татры». Яна папрабуе спецыяльнага і грунтоўнага разгляду. Шкада і дзіўна, што на іх крытыка не заўважае буйных паэтычных твораў, якія з'яўляюцца пра іх праблемна і грунтоўна.

«Татры» заслугоўваюць увагі крытыкі па ўсім сваім вымярэннях. А. Бажко ўвайшоў паказач глыбока кароні вёскай дружбы беларусаў, гуцаўля і мальяраў.

Аўтар сабраў вялікі гістарычны матэрыял, вельмі дакладна вынісаў бы часоў прыгону, з добрым веданнем жыцця і мовы розных пласцінаў народа стварыў многія ўдалыя сцэны. Асобныя радкі паэмы гучаць трапа, а месцамі нават афарыстычна. Багацце моўных

ранааўчаснае, аптымізм! вера ў чалавека прасякнуты ў гэтым жа нумары часопіса вершы Халма Малацінскага!

Нават і ў гэтым ёсць радасць — Стаяць на адной назе, І на свей глядзель, —

Такая ж аптымізм, такім ж светлым надзеям саргэты вершы Сяргея Дзяржа. Асабліва «Зерне» і «Разгайданы човен, як каласка». Яны сведчаць, якім багачнем моўных фарбаў валодае паэт, якога майстэрства, ланкізму і выразнасці можна дасягнуць, самаадна працуючы над вершам.

Цікавую падборку ў гэтым нумары надрукавала Еўдзія Лось. Яна піша многа. Востра раэгуе на падзеі дня, прагна ўбірае уражанні нашага часу. Многае з убачанага становіцца вершам, хоць не заўсёды раўнацэннымі па сваіх якасцях, але заўсёды шчырым і непасрэдным. І шчырасць, і шчырасць у Е. Лось ідучь ад прамэрынай улюбёнасці ва ўсё, што яе акружае, ад жададні ўсё «Уславіць», усё апавядаваць. Але яна часта спынаецца, і тады замест глыбокіх вершаў з'яўляюцца проста імпрэсіі і замаляўкі.

У ДРУГІМ нумары «Полымя» надрукавана паэма Алеся Бажко «Татры». Яна папрабуе спецыяльнага і грунтоўнага разгляду. Шкада і дзіўна, што на іх крытыка не заўважае буйных паэтычных твораў, якія з'яўляюцца пра іх праблемна і грунтоўна.

«Татры» заслугоўваюць увагі крытыкі па ўсім сваім вымярэннях. А. Бажко ўвайшоў паказач глыбока кароні вёскай дружбы беларусаў, гуцаўля і мальяраў.

фарбаў стварае выразны каларыт пэўнага часу. Праўда, менш удалы аўтар в

РОЗДУМ У ДАРОЗЕ

Гэтая кніга належыць таму з нашых сярбур-сучаснікаў, хто за штодзённымі клопатамі «пра сваё» не забывае хваляцца і за лёс усёй сваёй літаратуры, а гэта — сведчанне багата творчых інтарсаў яго, аўтара невялікага аб'ёму, але значнай па думках кнігі «Роздум і слова» — Янік Брыля.

На творчых сходах у Саюзе пісьменнікаў, на пімаціх сустрачках з чытачамі, у часе публічных і асабістых сустрач з маладымі літаратарамі Я. Брыль не застаецца без уважліва да сябе, аб чым ідзе гутарка. Прытым, ён не любіць гаварыць, як кажуць, дарэмна, абы быць дэманстрацыяй у пратэстах ці гэтай інфармацыяй. Нават брэўна рэпліка з месца часам выкінае ў ліце глыбока роздум. Значыць, Янік Брыль ніколі не быў выключаным з творчых выхадцаў таму заўжды гатовым сваім кампаніям словам памачы трапіць на след да існых нават у самых аб'яўленых спрэчках. Што гэта так, аўтар паўдварнае сам у нароўнай правдзе да кнігі: «Работу такую я ніколі не рабіў між іншым, мімаходзя, таму і прапаную не чытаць яе сваё».

Словы гэтай прыдчыняюць дзверы ў творчую лабораторыю пісьменніка і характарызуюць Я. Брыля, які і сапраўды нічога не робіць між іншым. Нават маленькі, у якіх трыццаці радкоў, водгук для газеты прыцягвае ўвагу нечаканым паравотам тэмы, свежасцю афармлення часам, можа, і не зусім арыгінальнай думкі. Увогуле ж Янік Брыль лямбда вялікім грахам паўтарае тое, што да яго ўжо нехта сказаў.

Я не збіраюся ацэньваць кнігу «Роздум і слова» як суцэльнае адкрыццё новага ў літаратуразнаўстве ці крытыцы. Скажу толькі, што глыбокі роздум над асобнымі з'явамі літаратуры, багачы і свежы канкрэтны прыклад, якія скарэктуюць пісьменніка, лірычна ўсхваляванасці і шчырасці ў ацэнцы фактаў можна знайсці ў гэтай кніжцы. У хвалючай, у якой разамчаны артыкулы і выказванні Янік Брыль, памагае прасачыць з'яўляючыся.

Янік Брыль «Роздум і слова». Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1963.

Уладзімір ЮРЭВІЧ
даследаванне Я. Брыля.

І калі данладчык чатыры гадзі таму назад заўважыў: «Становіцца з апавяданнем, без лішняй панікі гаворачы, трымаючы» дык мы і сёння можам далучыцца да гэтых яго слоў, бо становіцца не выправілася (за леташні год у часопісе «Полымя» надрукавана толькі два апавяданні). А не выправілася таму, што не прыслухаліся апавядальнікі да слоў сваёй «аднапалчаніна» які на канкрэтны прыклад абуртаваў тады суровую вымову аб тым, што «шпам м... яла, шэра, мнгаласно, без маладой, шырокага ўзросту... без маладой думкі, якая спрадэкуе чылацца першаасновай спрадэкаўнай прозы».

Увесь пафас артыкула «Пісьменнік і сучаснасць» скіраваны на тое, каб раскрыць прычыны ўсё яшчэ нізкага майстэрства большасці твораў аб сучасным жыцці народа, і прычыны гэтай Я. Брылем былі заўважаны правільныя — «ад лішняй самаўпэўненасці, самаабаванні, ад перакормленай ляноты думкі і затхласці паучыцца»... А разам з прычынамі аўтар дакладна азначыў увагу і на шляхі пераадолення іх. Гэта перш-наперш, усведамленне таго, што: «Людзі не кубікі, людзьмі гуляць у літаратуры нехта. Яны павіны жыць, а мы павіны іх іх вядзець». І далей: «Вельмі карысна было б часцей, чым мы гэта робім, уяўляць нашы поспехі на фоне усёй савецкай літаратуры, часцей думаць пра нашы геніяльныя настаўнікі» (падраслена мной. — У. Ю.).

Я. Брыль меў падставу паставіць такія патрабаванні, не крываць душой. Бо ён сам заўсёды ў даследаванні Я. Брыля, які ўзнік як даклад Я. Брыля на пленуме СП БССР. Даклад Я. Брыля, асабліва калі ўспомніць з яго шчырай усхваляванасці ў якой шчырай усхваляванасці адной думкай, адным клопатам: грунтоўна разабрацца ў такой складанай гаспадарцы, якой з'яўляецца сёння беларуская літаратура, зазірнуць у кожны яе куток з аднаго галоўнага пункту гледжання, сфармуляванага нічога не ўз'ядзе партыі, які заклікаў дзеячоў літаратуры «дамагца таго, каб стаць першымі ў свеце не толькі па багачы зместу, але і па мастацкай дасканаласці».

Я. Брыль адводзіць зусім аднолькава месца для такога выдатнага пэдагога сучаснасці, як П. Панчанка і для маладога талёна Янік Брыля. Індывідуальнасці, які здолелі ў саагросіс рэпартажы «слыць вайсковы ўлобанага сэрца зрабіць спрадэкаўнай пазіцыі любы матэрыял». Трымаючы не за тое, каб хваля ўсё ўпамінаць, а за стан літаратуры, які цялага, складанага, жыццёва арганізма ў культуры жыцці нашага народа, прасякнута гэтай

розе, бо для яго самае дарогае — людзі, іхны пшасце.

І потым яшчэ — Я. Брыль увесь час не парывае «творчага кантакту» з ідэямі савецкай літаратуры, жыва цікавіцца сённяшнім літаратурным жыццём. Ужо ў сваёй першай спробе «крытычнага прыра» (1945 г.), якой адкрываецца кніга Я. Брыля, калічкі пра зборнік вайсковых апавяданняў Кузьмы Чорнага «Вялікае сэрца», спыняе сваю і нашу ўвагу на самым характэрным у творчасці гэтага «чалавека думкі і анычым думкі». Ён бачыць, што «чалавек працы, прывабны сваёй прастатой і шчыльнасцю, зрабіўся галоўным героем твораў Чорнага», што кожная дэталі ў творах Чорнага — «гэта частка партрэта, якую нельга ўзяць без таго, каб не парушыць цэласці».

Не аднойчы Я. Брыль спыняецца на той думцы, што «першыня дзверы ў краіны чароўнага слова нам адчынілі Купала і Колас». Пра каго б з вятлікі сваіх настаўнікаў ні гаварыць пісьменнік, ён застаецца лірыкам, бо ўмее не проста паказаць новы аб паўтарыць вядомы ўжо факт, а падаць яго саргэтым асабістым успрыняццём. Гэтая шчырасць і вымагае ад Я. Брыля выказаць сумненне пра Коласа: «Застаецца пакуль не зусім ясным, што было ці хто быў прычынай яго не вельмі шчодрай часамі ўвагі да маладых літаратараў».

«Двойчы пра тое самае» — так называў пісьменнік раздзел, у якім апублікаваны два яго артыкулы пра Я. Талстога. На што перш за ўсё зяртае ўвагу Я. Брыль у творчасці гена савецкай літаратуры? На тое, як «незагасальную паходню

Чытаючы ў «Полымя» вершы з'яўляюцца маладога пэза Вяліка Манаровіча, чакаеш ад яго не ўагнага, а сапраўднага наватарства, наватарства думак, свежых непаўторных паучыцца, вострых назірванняў, ужо неўсхваляваным малам равеннікам. А выдываць за наватарства фармалістычныя практыкаванні, лічыць мастацтвам разбурэнне формы, як робіць В. Макаравіч, гэта яшчэ і ёсць «ўз'янае», знешняе «наватарства».

На прыкладзе гэтага пэза мне хочацца асцерагнуць многіх пэзаў ад напярэдняга ўжывання дзеяслова «імчыць».

В. Макаравіч піша:
Імчу,
А мя лавецца — не імчу,
Завяцце ўсё імчыць мяне адносна...
А хапелі ён сказаць: «Імчуся, а мя лавецца — не імчуся, завяцце ўсё імчыць мяне адносна». Ад няправільнага ўжывання слова атрымаўся шарада. Выходзіць, што не герой імчыцца, а сам нешта імчыць (у ролі каля), і ўсё не імчыцца, а імчыць героя. Такая няправільная форма дзеяслова (трэцяя асоба замест зваротнай формы) вельмі шырока ўжываецца ў многіх пэзаў...
Хораша задумана і цікава пачата пэза Аляксандра Лойкі «Хлопец над вогненным плёсам» (№ 4). Але яна вельмі фрагментарная, неарганізаваная сфатэма, расчытаная рытмічна, пабудаваная на знешніх асацыяцыях, і на маю думку, з'яўляецца першым варыянтам, да якога аўтар яшчэ вяртаўся.

Больш арганізаванымі і з'яўляюцца вершы Лойкі, асабліва ў 9-м нумары «Полымя». Увогуле ж, хацелася б, каб у пэзах А. Лойкі было больш усхваляванасці, таго грамадзянскага неспакою і задыртысці, без якіх пэзія робіцца сумнаватой.

Прыемнае падаць у літаратурным жыцці было з'яўленне пэзаў вершаў Ларыса Геніюш. Прачытаўшы Іх, я выразаю ўбачыць чалавек, які можа тонець усё адлучыць, так добра думаць пра людзей, так мужна і проста гаварыць пра радасці і пакуты свайго пакалення, пра аднасны роднаму краю. Раду і добрую тэхніка вершаў, і багатая мова гэтай цікавай пэзіі.

Даволі вялікі цыкл «Шумяць Балканы» надрукаваў у «Полымя» І. Глевіч. Можна, і няма ў гэтых вершах сенсацыйнай арыгінальнасці і свежасці, нейкіх незвычайных знаходак і адкрыццяў, але ў іх ёсць шчырае хваляванне чалавека, які ўпершыню трапіў на зямлю добрых сярбур і добра расказаў пра ўбачанае, адчутае, перадаванае. А шчырасць і непазрэнасць заўсёды радуецца і падкуплюе.

У некалькіх нумарах «Полымя» надрукаваны вершы Петрус Броўкі з новай кнігі «Трубі, мой брат!» Яны — сведчанне вялікай працавітасці.

Няк не магу я ўспрыняць як рыфмы «дарогі» і «карэнь», «развазала — партызаны», «мурашнік — няжыка». У некаторых вершах Р. Барадуліна часам нельга ўзяць і рытм. Іх бывае цяжка ўзяць і налігна дайсці да сонсу асобных радкоў.

Каму многае дадзена, ад таго трэба многае і падаваць. Не глядзіце, не лямаў і хараяў я чакаю ад Р. Барадуліна, а большы дысцыплінаванасці верша, сцэманаванасці страфаў; няхай рэканавана, але больш арганізаванага памеру, шлофшій радка, дакладнасці кожнага слова.

НАВЯЛІШ НЕ ПАЛІНАВАЛА, па-мойму, дакладнаму нумару «Полымя». З пэзаў ім змечаны «Вёсна» вершаў Анатолія Кішкіна і Івана Эдуарда Валасевіча «Партуе прапашчык». Я нічога не маю супраць апрацоўкі народных казак, калі гэтая апрацоўка ўдымае навуку на вышэйшую ступень паўчывага гучання, калі казка ў перакане гу-

праўды, што загарэлася ад палымнага сэрца Радзішчына, Талстога прыняў з рук Пушкіна і Гогля, нёс яе над Расіяй і Усёй Зямлёй разам з Чарышэўскі і Герцонам, Тургеневым і Шчадрыным, з Караленкам і Чокавым і праз рукі Горкага перадаў яе нам». На тое, што прастата Талстога «з'яўляецца з глыбокім і грунтоўным веданнем жыцця, з гранічнай дакладнасцю слова», і тут жа мы бачым брэўнае разуменне традыцый: наведваючы Ясюню Палану, ён заўважае «сувязь жыццёва з жытым, сувязь народа са сваёй гісторыяй, яго палітыскаму ўдзяццёўству — захочаць тое, што павіна застацца, а тое, што аджыло, што назаўсёды адмечена з нашага шляху наперад... паказаць у належным святле».

Мена ў такім «належным святле» раскрывае Я. Брыль сваю беззапветную любоў да Чохава, паказваючы яго творчасць як крыніцу з гэтавай вядо, куды «ўсе падыходзяць адроз»... Афарыстычна фармулюе ён думку аб тым, што «Чохава нельга начытацца», бо «гэта глыбокага, чыстага, невямомнага пастычнага вывучэння любові да прастага, пакрыўджанага чалавека, лавецца, ні ў аднаго з пісьменнікаў».

Так з сабраных у кнізе Я. Брыля думак розных год пра сваёх настаўнікаў, палітыкаў, сучаснікаў перад намі выразаю паўстае чалавечая і творчая абычца гэтага самабытнага пісьменніка, улобанага ў свой народ, у сваё Радзіму. Кніга гэтая патхана ідэі дружбы народаў, клопатам пра тое, каб паслях і па пастычнага вывучэння любові да прастага, пакрыўджанага чалавека, лавецца, ні ў аднаго з пісьменнікаў».

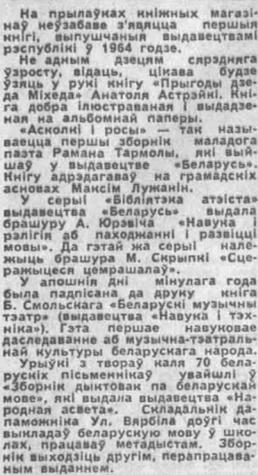
Але не гэтыя рэчы прыватнага парядку вызначаюць сутнасць кнігі, якая павіна зацікавіць і шырока чытача, і пісьменніка, і даследчыка літаратуры.

Палымна, докана змагачца Я. Брыль за часціню нашых ідэйных пазіцый, супраць кахатых пошукаў некаторай частнай творчай інтэлігенцыі ў Польшчы «новага» стылю. Ён пераканана паказвае ў артыкуле «Пад выгладом новага» (З польскіх уражанняў 1957 г.), да чаго прыводзіць эквілібрыстычна пасабонны літаратуры — да нізкапаапааства перад капіталістычным Захадам, да падзення мастацкага густу, да зніжэння эстэтычных крытэрыяў.

Прачыташы кнігу «Роздум і слова», яшчэ раз пераканавешся, што Я. Брыль верны лепшым традыцыям — савецкай літаратуры, цвёрда стаіць на пазіцыях рэалістычнага раскрыцця самых пераважных ідэй часу, ваяўніча змагачца супраць шэрацы, супраць абаронаў тагавана «сярэдняга ўзроўня» ў літаратуры, супраць носьбітаў ультрамодага стылю. У кароткім, але багатым на думкі артыкуле «Пасля першых старонак» мы чытаем шчырае прызнанне пісьменніка аб тым, што ён ніколі ікуды не ездзіў у задаленнай матай і што ён правільна разумае прыроду мастака — узабачацца, абраць, набываць, быць вечна ў руху, дэптылава, прагна глядзець на свет.

А дзе ж тое сакраментальнае рэцэнзійскае «аднак»? Яно ёсць. Можна было б папракнуць аўтара за тое, што некаторыя газетныя водткі на падзеі культурнага жыцця краіны як і «Слова пра дружбу... з кнігай... з прыродай... з працай», вывабачацца з агульнай кампазіцыі кнігі і сваёй ардынарнасцю не ўпрыгожваюць яе. Можна было б пастрэчацца з некаторымі крытычнымі заўвагамі аўтара ў адрас рамана І. Мележа «Людзі на балоце».

Але не гэтыя рэчы прыватнага парядку вызначаюць сутнасць кнігі, якая павіна зацікавіць і шырока чытача, і пісьменніка, і даследчыка літаратуры.

На прылаўках кніжных магазінаў неабавязна з'яўляцца першыя кніжкі «Сярод Кніж» выдываецца ў 1964 годзе.

На прылаўках кніжных магазінаў неабавязна з'яўляцца першыя кніжкі «Сярод Кніж» выдываецца ў 1964 годзе. Не адным дзецім сярэдняга ўзросту, вядома, цікава будзе ўзяць у рукі кніжку «Прыгоды дэда Міхэля» Анастасіі Астравіцкай. Кніга добра ілюстраваная і выдываецца на альбумнай паперы.

У серыі «Бібліятэка ацэста» выдываецца «Беларусь» выдываецца брашура А. Юрэвіча «Навуна ралігіі аб паходжанні і развіцці мовы». Да гэтай ж серыі належыць брашура А. Сіроўкі «Сцяраміццае чырашала».

У апошнія дні мінулага года была падпісана да друку кніжка Б. Сявольскага «Беларусь музычным тэатрам» (выдываецца «Навуна і тэхніка»). Гэта першае навуковае даследаванне аб музычна-тэатральнай культуры беларускага народа.

Уручэнне з твораў каля 70 беларускіх пісьменнікаў увайшла ў зборнік дэкалядаў па беларускай мове, які выдываецца «Народная асвета». Складальнік дэкалядаў У. Варбана доўгі час выдываў беларускую мову ў школах, працаваў метадыстам. Зборнік выдываецца ў перапрацаваным выглядзе.

У літаратурны музей Януба Коласа паступіў радзі аднаго. Ён з'явіўся ў 1913 годзе, калі Януб Колас працаваў настаўнікам 3-й прыкладскай школы ў Пінску. Значна вывёў у адным з артыкулаў Ленінградскага саветарката Інстытута літаратуры Імя Яні Купала Акадэміі навуы БССР У. Казібрэту.

Пісьні аднаго — не адзіны цікавы экспанат, які паступіў у музей за апошні год. Цэнтральны дэпартамент арміі Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва прыслаў у Пінск фотакопію анікета № 42 навадзата ў члены ЦВК БССР Януба Коласа. З вільносна ў музей навадзата пэза паступіла 26 кніг Януба Коласа, выдываецца ў літаратурны музей пэза Сцяпана Міхаласюка, які ўвёў у Ташчэнін, прымаў аповесць «Дрыгва», пераналедана ў ўдэскаю мову. Яна выдываецца ў Ташчэнін у мінулым годзе.

М. ЖЫГОЦКІ.

НОВАЯ ПАСТУПЛЕННІ У МУЗЕЙ

У літаратурны музей Януба Коласа паступіў радзі аднаго. Ён з'явіўся ў 1913 годзе, калі Януб Колас працаваў настаўнікам 3-й прыкладскай школы ў Пінску. Значна вывёў у адным з артыкулаў Ленінградскага саветарката Інстытута літаратуры Імя Яні Купала Акадэміі навуы БССР У. Казібрэту.

ДЭМАНСТРАЦЫЯ КУБІНСКІЯ ФІЛЬМЫ

У гарадскіх і сельскіх кінаатэтрах рэспублікі дэманструюцца дэкалядавыя фільмы, выдываюцца Кубінінскімі Інстытутам кінамастаства і кінапрамысловасці.

У Пінску дэманструюцца дэкалядавыя фільмы «Ін чырашала» і «Пісьма Дарыюса Тарда» да чылаў студыя фільмаў «Беларусь» выдываюцца велькі выдываюцца матэрыялы, расказалі аб гісторыі кубінінскіх рэвалюцыяў.

Кубінінскі кінадакументалісты пачалі ствараць серыю карцін, якія паслядоўна расказваюць аб ходзе асветнага фільма, выдываюцца ўрада Кубы гэтыя фільмы станаюць асноўнай жыццёвай краіны. На экраны выпушчаны першыя фільмы серыі — «Забітая зямля».

З нашай ПОШТЫ

За мінулы год я пазнаёміўся з добрай сотняй разнастайных пэзіяў зборнікаў. Рамантыка, антытым, шчодрасць і працавітасць нашага сучасніка, які ўсхваляванасці і шчырасці ў ацэнцы фактаў можна знайсці ў гэтай кніжцы.

Уражанні ад чытання пэзаў Я. Брыля, які ўвёў у Ташчэнін, прымаў аповесць «Дрыгва», пераналедана ў ўдэскаю мову. Яна выдываецца ў Ташчэнін у мінулым годзе.

ШЭРАСЦІ І БЕЗГУСТОЎШЧЫНЕ—ЗАСЛОН

У радзіках на дзіцячых кніжках гаворыцца звычайна пра творчыя ўданы і публічны аўтара. І толькі зрэдку можна сустрэць адноада з'яўляюцца мастацкага афармлення кніжкі. А яно ж даволі часта вельмі індывідуальна. Возьмем, напрыклад, кніжку М. Валасяка «Скакалка». На вокладцы намалявана дзяўчынка са скакалкай, а побач — нейкая сіняя пламя, як у шчытку нейкай перахваласці.

Паспеліваць, абываеца стаўленне да тэхнікі малюнка заўважана ў афармленні кнігі С. Шучкевіча «Гара Марата Казя». Адрэчнем наўрад любую старонку і ўбачым спрэччанысць, вятасці і каларытнасці вобраза артыста яшчэ не ўдалася.

Найбольш цікава ў музычных адноснах партыя Лагоўскага, запавана на ператварэнні песенных інтанацый. Але гэты вобраз не пааблабены некаторай «хадучасці». Артысту В. Ганчарыну, голас няюга на прэмеры гучаў прыгожа і мякка, яшчэ не ва ўсім удалася пераадолець гэты недок.

Гэта тым больш прыкра, што вобраз асноўнага адмоўнага перанакла, адчынаецца Сцяпана, з'яўляецца бадай, галоўнай удачай лібрэтыста і кампазітара. Сцяпана надзельна яркай музычнай характарыстыкай, яго вобраз надзельна ў развіцці. Удзяным музычна-сцяпана матэрыял дазволіў І. Сарокіну стварыць складаны вобраз, які набывае вялікую сілу абгульчэння. У арый «О, свет Іаў, прадкіны свет» вымаўляецца паказваюць глыбока тратэль свайго героя, які «спяніць аднаво», аднаво ад сваіх мужчых адарваецца». І. Сарокін — выдатны спявак, які добра даносіць да слухача тэкст (чаго, дарэчы, нельга сказаць пра многіх іншых салістаў). Але, апроч гэтага, ён яшчэ і таленавіты актёр, адчувае і даносіць да гледача дынаміку вобраза.

Па-свойму яркі і В. Глушкоў, вымаўляючы ролі другога адмоўнага перанакла — афіцэра дэфектыўны Урэнка. Ён настолькі шчыра ў сваіх паводнах каханага Юзэфы, так палымна спывае рамана аб наптанна, што актывісты мільвалі амяшчэння, і глядач гарача апладурае, забываючы ў гэтую хвіліну і пра паліцэйскіх касцюм, у які апраўтаны вымаўляе і пра тую ролі пашляка і нягодніка, якую ён выконвае.

Узрэнне праводзіць В. Чарнабеў ролі пана Гадлеўскага. Яго дачка Юзэфы ў выкананні С. Ваяводскай катэліва, прыгожа, і, разам з тым, яна вымаўляецца ганарыстасцю і панскай патарадай людзей «не свайго кола». Артыст-

ПАЭЗІЮ— РАМАНТЫКАМ

што мне, сельскаму настаўніку, павіна памагае ў працы на выхаванне падрастаючага пакалення. І ў сувязі з гэтым хочацца зрабіць адну заўвагу. Ці не пара падумаць рэспубліканскаму выдываццю «Народная асвета» аб выпуску школьнай серыі «маладзёжных» пэзіяў кніжкі? Для школьнікаў, дзяўчынак вельмі мала. Поўная рамантыка, мужнасці і жыцця пэзіяў патрабуна юнацтва, як хлеб. Яна выхоўвае тусты, волю і характар нашай моладзі.

В. ПАУРЫНОВІЧ,
настаўнік.
Бабруйскага раён.

ЦІ ВАРТА ПРА ГЭТЫ ІНТЫМНЫ ПАДРАБЯНАСЦІ ТАК ШЫРОКА АПАВЯДАННЯ ЧЫТАЧАМ «ПОЛЫМЯ»?

Ці варта зноў, чы і ўсёна, напамінаць пра ром-баркадзі, ці варта зноў з'яўляць «старую тугу» і «белая вно» ў пэзію, якая, мяркуючы на першых раздзелах, магла быць цікавай і вельмі светлай па сваім настроі. Шнада, што В. Варба ў Салігорску не ўбачыла Салігорска, не заўважыла сваіх равеннікаў, якія пабудавалі і горад, і шахты, і камбінат, не знайшла з ім агульную мову, не пазырала ў іх працаце і непазрэнасці, не пасяравала з ім. Тады б у яе не было падстаў пісаць:

Мастакі часта забываюць аб тым, што нельга проста дубляваць тэкст, паўтараць вобраз, ствараць пісьменнікам. Мастак абавязаны дапоўніць, паглыбіць яго, дамагчыся маленькаму чытачу зрокана успрыняць тую ці іншую з'яву, падаею. Вос і хацелася б бачыць на старонках дзіцячых кніг і часопісаў малюнак яркі, выразны, багаты на колеры.

А. МАЛЮК,
настаўнік.
Маглёўскага раён.

ЦЫТАТЫ У «ПОЛЫМЯ»

Цытацы ў «Полымя» вершы з'яўляюцца маладога пэза Вяліка Манаровіча, чакаеш ад яго не ўагнага, а сапраўднага наватарства, наватарства думак, свежых непаўторных паучыцца, вострых назірванняў, ужо неўсхваляваным малам равеннікам. А выдываць за наватарства фармалістычныя практыкаванні, лічыць мастацтвам разбурэнне формы, як робіць В. Макаравіч, гэта яшчэ і ёсць «ўз'янае», знешняе «наватарства».

На прыкладзе гэтага пэза мне хочацца асцерагнуць многіх пэзаў ад напярэдняга ўжывання дзеяслова «імчыць».

В. Макаравіч піша:
Імчу,
А мя лавецца — не імчу,
Завяцце ўсё імчыць мяне адносна...
А хапелі ён сказаць: «Імчуся, а мя лавецца — не імчуся, завяцце ўсё імчыць мяне адносна».

Хораша задумана і цікава пачата пэза Аляксандра Лойкі «Хлопец над вогненным плёсам» (№ 4). Але яна вельмі фрагментарная, неарганізаваная сфатэма, расчытаная рытмічна, пабудаваная на знешніх асацыяцыях, і на маю думку, з'яўляецца першым варыянтам, да якога аўтар яшчэ вяртаўся.

Больш арганізаванымі і з'яўляюцца вершы Лойкі, асабліва ў 9-м нумары «Полымя». Увогуле ж, хацелася б, каб у пэзах А. Лойкі было больш усхваляванасці, таго грамадзянскага неспакою і задыртысці, без якіх пэзія робіцца сумнаватой.

Прыемнае падаць у літаратурным жыцці было з'яўленне пэзаў вершаў Ларыса Геніюш. Прачытаўшы Іх, я выразаю ўбачыць чалавек, які можа тонець усё адлучыць, так добра думаць пра людзей, так мужна і проста гаварыць пра радасці і пакуты свайго пакалення, пра аднасны роднаму краю. Раду і добрую тэхніка вершаў, і багатая мова гэтай цікавай пэзіі.

Даволі вялікі цыкл «Шумяць Балканы» надрукаваў у «Полымя» І. Глевіч. Можна, і няма ў гэтых вершах сенсацыйнай арыгінальнасці і свежасці, нейкіх незвычайных знаходак і адкрыццяў, але ў іх ёсць шчырае хваляванне чалавека, які ўпершыню трапіў на зямлю добрых сярбур і добра расказаў пра ўбачанае, адчутае, перадаванае. А шчырасць і непазрэнасць заўсёды радуецца і падкуплюе.

У некалькіх нумарах «Полымя» надрукаваны вершы Петрус Броўкі з новай кнігі «Трубі, мой брат!» Яны — сведчанне вялікай працавітасці.

Няк не магу я ўспрыняць як рыфмы «дарогі» і «карэнь», «развазала — партызаны», «мурашнік — няжыка». У некаторых вершах Р. Барадуліна часам нельга ўзяць і рытм. Іх бывае цяжка ўзяць і налігна дайсці да сонсу асобных радкоў.

Каму многае дадзена, ад таго трэба многае і падаваць. Не глядзіце, не лямаў і хараяў я чакаю ад Р. Барадуліна, а большы дысцыплінаванасці верша, сцэманаванасці страфаў; няхай рэканавана, але больш арганізаванага памеру, шлофшій радка, дакладнасці кожнага слова.

БЕЛАРУСЬ У НЯМЕЦКАЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫ

Выйшлі з друку чатыры томы нямецкага энцыклапедычнага слоўніка, які выдаваўся ў Лейпцыгу (ГДР) пад назвай «Новы слоўнік Мейера» і рэлізаван на востра-м тамоў. Наглядзець на сцісласць гэтага выдання — па сутнасці, малой энцыклапедыі, надзвычай цікавай для нас та ўвесь, якая аддаецца ў ім Беларусь.

У першым томе пад рубрыкай «Беларусь» і «Беларуская мова» падаюцца кароткія звесткі аб беларускай мове і яе характэрных асаблівасцях, адзначаюцца даўняе паходжанне беларускага народа і самастойнасць беларускай мовы сярод іншых славянскіх моў.

Прыродзе і гаспадарцы Беларусі, шматлікай гісторыі Беларусі, яе культуры і літаратуры прысвечаны артыкулы гэтага ж тома «Беларуская ССР», які складаецца з чатырох раздзелаў. Сцісла апісаны прыроду Беларусі і характэрныя звесткі, артыкулы апавядаюць дэталі ў раздзеле «Гісторыя» аб гераічнай антыпрыгоніцкай, антыкалянізатарскай барацьбе беларускага народа на працягу многіх стагоддзяў за волю і незалежнасць, за захаванні сваёй мовы і самабытнай культуры. Прычым падкрэслівана, што аж да самай уніі з Польшчай у Вялікім княстве Літоўскім (дзяржаўным аб'яднанні літоўскай і беларускай у мінупамі. — В. Ч.) павяла беларуская культура.

Перад чытачом каротка прыводзіцца цікавая, крывава гісторыя Беларусі, якая бесперапынна спускалася ад частых войнаў, што вяліся на тэрыторыі. Так, напрыклад, прыводзіцца лічбы, што за час апошняй сусветнай вайны на Беларусі было разбурана 200 гарадоў і 9 200 вёсак, а агоньні страты, нанесеныя беларускім народам, скілаў суму ў 75 мільярд рублёў (у старых цэнах). У заключэнне раздзела паведамляецца, што «Беларуская ССР — адна з заснавальніцаў і член ААН».

Раздзел «Літаратура» дае лаканічны пераказ гісторыі беларускай літаратуры. Аўтары зазначаюць, што ў XIII—XIV ст. ст. разам з фарміраваннем беларускай мовы стваралася і арыгінальная беларуская літаратура, аснова для якой была ўжо закладзена баявым фальклорам і літаратурнай эпохі Кіеўскай дзяржавы. У літаратуры ў значнай меры адбілася складаная грамадская і палітычная жыццё таго часу, драматычная сацыяльная і нецывільная — вызваленчая барацьба беларускага народа за свае правы.

У сувязі з гэтым адзначаецца супярэчлівы характар нашай старажытнай літаратуры, у якой Францішак Скарына і Сымон Палачкі былі «выдатнымі прадстаўнікамі прагрэсіўнага кірунку».

Зараджэнне новай беларускай літаратуры звязана з пачаткам XIX стагоддзя. Артыкул называе ананімныя гутаркі і пэмы прадвеснікамі крытычнага рэалізму ў беларускай літаратуры. Упамінаецца і Паўлюк Багым, які ў сваім творе пратэставаў супраць прыгону. Пры раздзеле літаратуры ў другой палове XIX ст. ўказваецца, што публіцыстычная дзейнасць Кастуса Каліноўскага «паклала пачатак рэвалюцыйна-дэмакратычнаму кірунку» новай беларускай літаратуры. Канчаткова сфарміраванне крытычнага рэалізму, «выдатным прадстаўніком якога быў Францішак Багушэвіч», адбываецца да 80-х і 90-х гг.

На ўздыме рэвалюцыйнай і нацыянальна-вызваленчай барацьбы беларускага народа пачатак XX ст. выраілі Янка Купала і Якуб Колас, Цётка і Максім Багдановіч. Пасля рэвалюцыі, у 20-х, беларуская літаратура перажыла творчы пажыццёвы пэрыяд. Артыкул «Беларуская ССР» дае пералік імён беларускіх пісьменнікаў, пачынаючы ад З. Бядулі і Ц. Гартнага і канчаючы А. Куляшовам, М. Танкам, Я. Брылем.

Энцыклапедыя падае таксама пад адрэдкамі літаратурнай кароткіх звесткі аб жыцці і творчасці найбольш выдатных беларускіх пісьменнікаў. Змяшчаюць артыкулы аб М. Багдановічу, Ф. Багушэвічу, П. Броўку. У іх наглядзець на сцісласць, дэталі дакладна характарызуецца творчасць пісьменнікаў. «Яго лірыка, звязаная з народнай творчасцю, напоўнена любоўю да бацькаўшчыны і смуткам аб цяжкім лёсе сяспраўнага Беларускага народа», — чытаем мы аб Максіму Багдановічу. У чацвёртым томе падаюцца кароткія звесткі аб рэвалюцыйнай дзейнасці Кастуса Каліноўскага і змяшчаюць артыкул аб жыцці і творчасці Якубы Коласа з яго партэтам.

Матэрыялы «Новага слоўніка Мейера» дадуць усім чытачам яго і ў першую чаргу жыццём з ГДР, пазнае ўдзяленне аб Беларусі, гісторыі і літаратуры яе народа. Гэта будзе надзейнай і чалавечасці, і перажыта. Варта звярнуць увагу хопць бы на подпісы, Амаль у кожным з іх упамінае воінскае званне: «гвардыя радыкаў», «былы старшыня», «палкоўнік у адстаўцы», «генерал-лейтэнант у адстаўцы», «генерал-маёр».

В. ЧАМЯРЫЦКІ.

Д-р 20-ГОДДЗЯ поўнага вызвалення Ленінграда ад варажых блокады Ленінградскай вобласці выпускне зборнік «Полымя над Нывой», працу больш чым 70 аўтараў.

Калектыўная дакументальная аповесць «Полымя над Нывой» зойме ганаровае месца на кніжных паліцах побач з творами аб вайнавай гераічнай Маскве, аб бітвах пад Волгаградом і Курскам, Севастопалем, Адэсай, Кіевам. Матэрыялы гэтай кнігі раскрываюць веліч подзвігу ленінградцаў, перад якім заўсёды будзе схіляцца чалавечтва.

Гэтая кніга стваралася так.

Восенню 1962 года група былых франтавікоў выказала пажаданне, каб газета «Вечерний Ленинград» шырэй асвятляла падзеі, звязаныя з вайнавай бітвай за горад Ленінград.

Гэты штырх падкрэслівае, што кожны аўтар кнігі перш за ўсё ўздэльнік бабэ, самаадданы працаўнік асладжанага Ленінграда, а потым ужо літаратар. Не ўсе гэтыя нарысы, вядома, раўназначныя з пункту гледжання літаратурнага ўзросту. Іншым мы даравалі ўсё, што ў іх аб'яднаны малавядомыя або зусім неведомыя хваляючыя чалавечыя дакументы пад адрэдкамі: «Ніхто не забыты і нішто не забыта».

ЛЕНИНГРАДСКАЯ ЭПАПЕЯ

Усё, што перажыта, кожная кропля крыві, пралятая на ленінградскіх рубяжках, належыць не толькі мінулым, але і цяперашняму, і будучаму. Гэта ж у імя нашага часу, у імя міру і шчасця ўсёго прагрэсіўнага чалавечтва, з бяспрыкладнай мужнасцю, стойкасцю і доблесцю перанеслі салдаты і жыхары Ленінграда неверагодныя цяжкасці.

Калектыўная аповесць прыцягнула да сябе увагу не толькі ленінградцаў, але і самай шырокай грамадскай краіны. На наш заклік сардэчна, па-сяброўску адгукнуліся вядомыя пісьменнікі і журналісты Масквы. Сярод аўтараў з новымі творами выступаюць Мікалай Шаўнаў, Канстанцін Сіманав, Павел Лютыцкі, Мікалай Дзянісав, Яўгеній Юнга і іншыя.

Пазнаёмімся з аўтыбіяграфіямі ў «Вечернем Ленинградзе» матэрыяламі, вільныя словы на дарогу будучай кнізе прыслалі Канстанцін Фелдэн, Барыс Палавой і Аляксандр Чакоўні.

«Радыкаў «Вечернего Ленинграда» рыхтуе кнігу, якую трэба вітаць ужо цяпер, — піша Канстанцін Фелдэн, — калі асобныя старонкі яе паўляюцца на газетных палосках... Для маладых людзей падзеі тых страшных і высакорднейшых дзён з'явіцца жывой школай гераікі і чалавечасці».

Для ўздэльнікаў дзевяцістага аб'яднанага аб'яднанага вайсковыя маторыя і нашчадаў народа, яго гонар, яго годнасць дадуць магчымасць зноў і зноў звярнуцца ў думках да сваёй зямлі, якая аддала жыццё за сацыялістычную Аічыню.

Подзвігам саўвечнага народа, любоўю яго, прадай яго красецуца цудоўны Ленінград!

Яго бессмротнасці — зямны паклон».

У самым пякні дні Радзіма была разам з горадам Ленінград, Ленінградцы дышалі з усёй сваёй Радзімай адзіным дыханнем. Усё гэта давала магчымасць абаронцам Ленінграда выстаць, нягледзячы на голад, холад і люты агонь, лям фашысты спрабавалі спаліць кожны дом і кожны камень горада.

Вось пра ўсё гэта і расказвае кніга.

«Полымя над Нывой» — гэта толькі пачатак вялікай калектыўнай размовы ветэраны легендарнай бітвы за Ленінград. Мы атрымаем цалкам цэлыя пэмы, у якіх чытачы прасяць працягнуць пачату працу. Яны справядліва ўказваюць, што аповесць, напісаная самімі ўздэльнікамі тых незабытых грозных падзей, стане ўпоравен з манументальным помнікам, пабудаваным на народныя грошы доблесным абаронцам горада-героя.

І мы працягваем гэтую работу. Ужо цяпер у рэдакцыйным партфелі ёсць вялікая колькасць розных матэрыялаў: кожны дзень мы атрымаем усё новае і новае ўспаміны, нарысы, дэспікі і дакументы ваенных гадоў. Многія аўтары паведамаюць, што яны прысвяцілі свае творы ленінградскай эпопее.

Ствароўчы калектыўную дакументальную аповесць аб масавым гераізме ленінградцаў, мы цалкам падзяляем думку, выказаўшую ў пісьмах былога намесніка камандуючага Ленінградскім фронтам генерал-лейтэнанта ў адстаўцы Феофана Лагунова, былога намесніка камандзіра асобнага дарожна-эксплуатацыйнага батальёна, члена ваенна-гістарычнай секцыі Дома вучоных старшага лейтэнанта запаса Юрыя Ломана і іншых чытачоў, што «самым важным укладам у стварэнне помніка неўміручаму подзвігу ленінградцаў будзе сапраўды навуковае, глыбокае і ўсебаковае даследаванне аб гераічнай барацьбе ленінградцаў і разгроме ворага пад Ленінградом, створанне на аснове прылягнення ўсіх навуковых матэрыялаў, афіцыйных дакументаў, што захоўваюцца ў архівах, успамінаў ўздэльнікаў».

Другую кнігу дакументальнай аповесці «Полымя над Нывой» мы думаем выпусціць вясною 1965 года, калі саўвечны народ будзе адзначаць 20-годдзе разгрому фашыскай Германіі.

Акірабнычны эцюд «Пенсіённы» вынавоўчы ўздэльнік мастацкай самадзейнасці Мінскага Палаца культуры Ілья Нейман і Давід Зайцаў.

Фота В. МАРЦА.

ЯКАЯ БУДЗЕ ЭКСПАЗІЦЫЯ

На Цэнтральнай плошчы Мінска, побач з Палацам культуры прафсаюзаў, выраі стругі будынак Беларускага дзяржаўнага гісторыка-навуковага музея. У Палацы культуры Беларускай гісторыка-навуковай экспазіцыі ў Мінскім Доме афіцэраў.

Знаёмыя экспазіцыі будучага музея распарадкавалі мастакі К. Кірыс, У. Стальшман, Ул. Валянціна і Д. Брумер. Прастай, лаканічна і разам з тым вынаходліва-навінаў экспазіцыя будзе створана ў вынавоўчыя дэкарацыйныя элементы і сцяны, узаўважыць іх у арганічнае цэлае. Табліцы і макеты, як правіла, добра спалучаюцца з іншымі экспазіцыйнымі матэрыяламі.

Але задумам мастоўніку ў сім-тым выніку прызначэнне. Крыху перагружаны і замятае страганым уяўленнем, напрыклад, абарончанымі вынавоўчыя дэкарацыйныя элементы абласці. У Палацы культуры ўсталяваны нацыянальна-саабабаваныя, не вынавоўчаны вопіты іншых музеяў рэспублікі.

Трэба спытацца, што мастакі выраваць недахопы і ўлічыць заўвагі і пажаданні, вызначаныя наведвальнікамі выставі.

Э. ІВАНОВА.

ФОТАВЫСТАЙКІ ў ГОМЕЛІ

У Гомелі, у Палацы культуры чыгуначнікаў Ім. Ул. І. Леніна, адкрыта выстаўна работ фотакантэраў Гомельскай і Чарнігаўскай абласцей. У Палацы культуры ўсталяваны маторыяныя фотавыстаўкі і бытавога абслугоўвання аднаго з найбольшых мастакоў. Тут дэманструюць свае работы майстры фотавыстаўкі горада.

М. ГАТЮЧІН.

ШТО ПІШУЦЬ ПРА НАС

НА СТАРОНКАХ ПОЛЬСКАГА «ЭКРАНА»

Польскі часопіс «Экран» (№ 51—52, 1963 год) змясціў кароткую рэзюмэ на беларускіх фільмах «Маленькія лютенцы». У ёй гаворыцца, што карціна ўзняла праблемы, якія цікавыя і дарослым, і дзіцяці. Рэзюмэнт адзначае натуральнасць паводзі дзіцяцей перад кінаапаратам, добрую апэратарскую работу, адсутнасць сентымэнтальнага ў рэжысёрскай трактоўцы і робіць вывад, што ў вышэйшай падобнай тэматыцы фільм з'яўляецца неблагім дасягненнем, ён пераконава і ўзрушае гледачоў.

А вось яшчэ адзін нумар «Экрана» (№ 50, 1963 г.). Тут змяшчаны артыкул уласнага карэспанджыста ў Мінску Зызіслава Арноўскага «З'яўляюцца ракеткі». Аўтар расказвае аб апошніх фільмах студыі «Беларусьфільм» — «Апошні хлеб» рэжысёра Б. Спянава і «Трэцяя ракетка» рэжысёра Р. Віктарава.

Адзначаючы карціну «Трэцяя ракетка», «Экран» адзначае, што яна пазбаўлена вялікіх батальёнаў сцяны і звяртае увагу гледача на псіхалагічны аспект дзеяння. Апэратары А. Кірмал і Н. Хубаў добра выкарысталі магчымасці камеры і здолелі пабегнуць манатоннасці пры здымках сцяны ў акопе.

БАБЬ КНІГІ

У вёсцы Абуха працуюць дзве бібліятэкі: сельская і школьная. Яны абслугоўваюць няшчэ 700 чалавек. Кнігу чытаюць рабочыя і служачыя, настаўнікі і ўрачы, дарослыя і дзеці, людзі рознага ўзросту і прафесій. Прыямы і тое, што многія жыхары набываюць свае асабістыя бібліятэкі.

З мэтай пашырэння прапаганды кнігі навука быў праведзены бальнікі, які абдымаў у клубе саўвечна «Абуха».

Вёска было ў гэты дзень у клубе. Трапа музыка. Моладзь спявала і танцавала. Лі кніжніцы стаялі ўпоўненыя маторамі. Юныя сябры кніжніцкіх навінаў, школьнікі Тамара Хадучова, Лідзія Міхайлава і Валентына Лічонак, прапавалі наведвальнікам набыць новыя кнігі.

Кніжні баль наведвала звыш ста чалавек, і кожны прыйшоў дамоў з кнігай.

Кніжні набыты. Змоўка радзіла. Усе размясціліся ў зале клуба. Пачыналася другая частка кніжніцкага балю. Дзяці прыйшлі ў прамыныны дэталі на тэму: «Кніга — наш лепшы сябар і даравіч». Затым вучні пад кіраўніцтвам настаўнікаў і кніжніцкай і старэйшай кніжніцкай мастацкай самадзейнасці.

Доўга весіліся ў клубе маторы адначасна. А прыйшоўшы дадому, прыямы пачытаць толькі што набытую кнігу.

Г. РАБКОУ, настаўнік.

СТО ПЭАТАЎ — СТО ВЕРШАЎ

«Сто лепшых вершаў пастаў на роўду ССР» у рускіх перакладах — так называецца зборнік саўвечнай шматнацыянальнай пэмы саўвечнай літаратуры ў Маскве.

Украіна, Прыбалтыка Сярэдняя Азія, Каўказ, Кіргізія, Паволжа, Якуція — такія дэталі не поўнага «аграфічнага» зборніка. Прадстаўлены ў ім і беларускія пэмы — П. Броўка, П. Глебіна, А. Куляшова, М. Танк. Вершы перакладзены на рускую мову М. Ісакоўскім, А. Праноф'евым, М. Святловым, Н. Сіманавым і іншымі вядомымі пэстамі-перакладчыкамі.

Кніга «Сто лепшых вершаў» наступае ў продаж.

У Гродзенскім драматычным тэатры пастаўлена назва «Беласенячка і сем гномаў» Л. Усцінава і А. Табанова. Рэжысёр-пастаўшчык Г. Дубаў, мастак Н. Якуцін. У спектаклі заняты артысты І. Шумская, В. Волкаў, Я. Галіна, А. Сысцянін, А. Цароў і іншыя.

На здымку: сцена са спектакля. У ролях: Каралева — Т. Мархель, Вынавоўчы — А. Цароў, Прынца — В. Буцкі.

Фота Ул. КРУКА.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

4 24 студзеня 1964 года.

ДЭБЮТАНТЫ НА МАСКОЎСКАЙ СЦЭНЕ

Усё больш і больш маладых імёнаў паўляецца на рэкламных афішах тэатраў. Пра іх, пра ўчарашніх выхаванцаў тэатральных школ, студый, самадзейных труп, і пойдзе расказ...

«ЭЛІКСІР МАЛАДОСЦІ»

Пачынаючы свой 140-ы сезон, Дзяржаўны акадэмічны Малы тэатр прыняў вялікую дозу «амаладжальнага эліксіру»: 13 выпускнікоў сталіных тэатральных вучылішчаў прыйшлі селята на яго сцэну. Іх паўленне павялічыла ўдзельніцтва маладзёжнай групы тэатра — цяпер у ёй 26 чалавек.

Зусім навука прыйшоў у тэатр Мікіта Падгорны, а сёння на яго акцёрскім рахунку цэлы рад роляў. Першыя яго работы маладога артыста прымуслі і гледачоў і рэжысёра паверыць у вялікі творчы патэнцыял М. Падгорнага. За адзін мінуты сезон акцёр уладзіся ў ролю непалоўнага, характары, аддзельна ад аднаго сотыяга гадоў: ад Шпрыха ў дэмантажысцкім «Маскарадзе» да Сашы Зеліненя ў «Калехах» Васіля Аксёнава. Нарошце, вялікай удачай М. Падгорнага з'явіўся тонна прадуманы малады вынавоўчы класічны вобраз Чацкага ў грывадаўскім «Горы ад розуму». Нядаўна ў гэтай ролі выступіў і адзін з самых юных акцёраў тэатра — дваццацішасцігадовы Валерый Бабяцінскі, трынаццаты Чацкі на сцэне Малаго тэатра.

Над роллю Чацкага юнак пачаў працаваць яшчэ будучы студэнт тэатральнага вучылішча Ім. Шчугіна пры Тэатры Вахтангава. Вялікая адназначнасць — першай роллю выбаць слугаўта грывадаўскага героя, дзі яшчэ на сцэне, дзе стваралі гэты вобраз праслаўленыя майстры рускай сцэны — Мачалаў, Ленскі, дзе 80 гадоў назад дэбютаваў у гэтай ролі Аляксандр Южын, дзе 20 гадоў жыў вобраз Чацкага, кавалеры адшліфаваны нашым сучаснікам Міхаілам Царовым.

Руплівая праца, дапамога і кансультацыі таленавітага рэжысёра і строгага педагога Яўгена Сіманова, глыбокі аналіз вобраза памагі, маладому акцёру ўбачыць сваё вырашэнне класічнай ролі, знайсці новыя яе адценні і італацыі. У гэты ж дзень, побач з Чацкім — Бабяцінскім, гледачы ўбачылі і новую вынавоўчы ролі Соф'і —

ЗУСІМ НАДАЎ НА В. ПАЎЛАЎ А. ДАЛЬ

Зусім надаў на В. Паўлаў А. Даль з'явіўся перад гледачамі ў ролях Хрысціян і Гіенрыха ў казцы Яўгена Шварца «Голы кароль». Выкананне галоўных роляў у папулярным спектаклі — адказны экзамен для маладых акцёраў! А апладасменты, якімі ўзнагароджваюць іх масквічы, яшчэ раз пацвярджаюць, што новыя вынавоўчы «спрыталы аднагалосна».

СІМКА, ПОЛЕЧКА І КЛЕПАТРА

— Якая роля для вас самая пажаданая? — з гэтым пытаннем я звярнулася да пачынаючых акцёраў і адказ у большасці выпадках чула адзін: роля сучасніка — пшаная, глыбокая, жывая. Дэбютант Тэатра Ім. Масавеца не даводзіць на скардзіца на адсутнасць таіх роляў у рэпертуары!

Маладым давераны асноўныя, часам велікі складаныя ролі ў новых сучасных спектаклях. Прыгадаем, для прыкладу, толькі адну з новых «маладзёжных» паставак тэатра — спектакль па д'есе Віктара Розова «У дарозе». У гэтым спектаклі паспяхова дэбютавалі Валерый Залатухін і Генадзь Бортынаў. Іх поспех павялічыла малады, але даволі вядомая (па фільму «Чыстае неба») актрыса Ніна Дробышова.

— Мае гераіні нібы згаварыліся, — жартуе Н. Дробышова, — кожная з іх не больш 17... Сімка з пэсы «У дарозе» на сцэне маскоўскага тэатра, Полечка Віхрова з «Рускага лесу» Леаніда Яльнова (у гэтай ролі актрыса здымаецца цяпер на студыі «Масфільм») і, нарэшце, новая роля — захалляючая і нечаканая...

— Буду іграць Клепатру! — не тоіць радасці актрыса. — Мне прапавалі ролі ў гістарычнай драме Бернард Шоу «Царзь і Клепатра», над пастаўкай якой працуе наш тэатр. Характар майё 16-гадовай гераіні нялёгка і супярэчлівы. Юная істота не ведае, што для яе галоўнае. І для мяне гэта стане ясным толькі ў канцы работы, якой я аддаю цяпер увесь час, усе сілы. Часам ачухваю сябе першадэкрывальніцай!

Надзея ЖАЛІЗНОВА. (А.ДН.)

ДЯСЬЛЫ АРАНДАШ

Клуб кінападарожжаў створаны на Уральскім заводзе цяжкага машынабудавання па ініцыятыве інжынера Валіма Калеснічкі і Лява Яфімава. За кароткі час свайго існавання ён заваяваў папулярнасць. Дэманстрацыя кожнага фільма суправалжана кароткімі змястоўнымі каментарыямі.

У плане клуба — апроч фільмаў кінематаграфіста-прафесіяналаў — работы аматарскай кінастудыі Урал-Дэманстрацыя.

МАША. ЗА ПЯЦЬ ГАДОЎ СВАЙГО ІСНАВАННЯ СТУДЫЙКІ ЗНАЇ ЯМАЛА ЦІКАВЫХ ТВОРАЎ.

Па многіх цяжкіх турсыцкіх сцёжках прайшоў, напрыклад, кінааператар Валерый Шаламаў. Яго вядома на заводзе не толькі як намесніка начальніка аддзела камплектацыі, але і як вядомы алымпіст. Інжынер Валім Калеснічка, узброіўшыся кінакамерай, падарожнічаў па Алтай. Ён стварэ фільм пра гэты саабабаваны край. Група ўрамашаўцаў павяла ў гарах Цянь-Шяня. Зняты Ім матэрыял апрацоўваецца на заводскай кінастудыі.

На апошняй сустрацы кінападарожнікаў аўтар фільма «Та Афрацыя» Аляксей Біленка расказаў прысутным пра тое, як ён здымаў кінакарціну, падрэзанна каменіраваў яе ў час дэманстрацыі.

Маргарыта ЕРГІНА. (А.ДН.)

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Не, дзякуй, зараз нешта не ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Не, дзякуй, зараз нешта не ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў тонкім, як ціл, каб у кожную шыяліну пралез- хачацца.

— Што гэта з вашым начальнікам? — Прыстасавусь, стаў